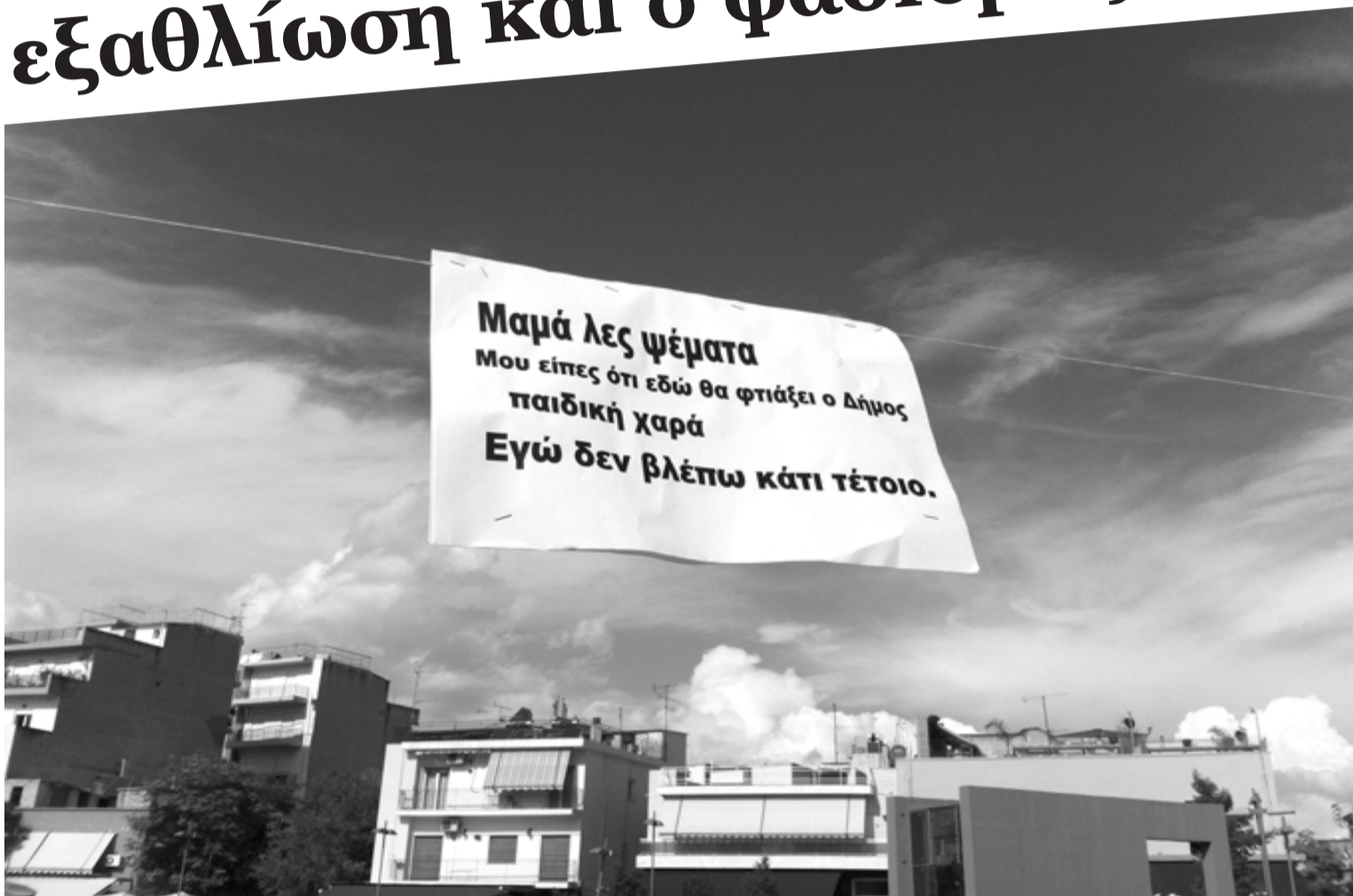

ΕΝΤΟΣ ΕΠΟΧΗΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΜΑΪΟΥ 2011 • ΤΕΥΧΟΣ 68 • ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ΄

Αν δεν αντιμετωπίσουμε τη φτώχεια και τις μαφίες, θα κερδίσουν η εξαθλίωση και ο φασισμός

Το κέντρο της Αθήνας, όχι μόνο οι περιοχές που ορίζουν το «ιστορικό» του μέρους, αλλά και μια ολοένα διευρυνόμενη ζώνη που «αγκαλιάζει» τους μεγάλους δρόμους της πρωτεύουσας (Πατησίων, Γ΄ Σεπτεμβρίου, Αχαρνών), είναι σήμερα ο τόπος όπου θριαμβεύει η μεταουλυμπιακή-μνημονιακή φτώχεια και βυσοδομούν οι διάφορες μαφίες. Κάπως έτσι, οι πιο δραματικές όψεις του κοινωνικού ζητήματος γίνονται η βάση για να μεταμφιεστεί το κοινωνικό ζήτημα σε πολιτισμικό και, από εκεί, σε ζήτημα (αποκλειστικά) νόμου και τάξης.

Αυτή η «μεταμφίεση», κοινός τόπος για τη δεκαετία του '90 και τα χρόνια της ανάπτυξης, σήμερα εξαφανίζεται (αναπάντεχα, δεδομένης της οξύτητας των κοινωνικών προβλημάτων), όχι μόνο το Μνημόνιο και τις αιτίες της κρίσης, αλλά και την πρόσφατη διαδρομή της πόλης, που ουδέποτε υπήρξε ειδυλλιακή: την έλλειψη σχεδιασμού για την κατοικία, την εγκατάλειψη των δομών πρόνοιας, την απάθεια έναντι των μαφιων διακίνησης γυναικών και ναρκωτικών, την κραυγαλέα υποβάθμιση (που συνυπάρχει με τα δαπανηρά έργα βιτρίνας κάθε διοίκησης) – αλλά και την ανάθεση, επί χρόνια, στην αστυνομία κάθε πτυχής της κοινωνικής ζωής από την οποία αποσύρεται το κράτος.

Η «μεταμφίεση» αυτή παίρνει σήμερα διαστάσεις που απειλούν ζωές, και μαζί το ίδιο

το οικοδόμημα της δημοκρατίας. Η δολοφονία του Μανόλη Καντάρη, ειδικής όσο και το ευτελές της κίνητρο, ακολουθήθηκε από φασιστικά πογκρόμ, κάθε άλλο παρά πρωτοφανή (ας θυμηθούμε το Σεπτέμβριο του 2004...) και κάθε άλλο παρά κρούσματα «αυτοδικίας»: όντας οργανωμένα από άσχετους με τον δολοφονημένο, έχοντας σκοπό τη διάχυση της ενοχής στους «μελαμψούς» και αποσκοπώντας στην πολιτική οργάνωση του φόβου των γηγενών, οι επιθέσεις αυτές έδειξαν μέχρι πού μπορεί να φτάσει η (υπό κρατική κάλυψη) «παντελεμονοποίηση» της ζωής στο κέντρο της πόλης. Η πραγματικότητα αυτή κόστισε τη ζωή ενός μετανάστη από το Μπαγκλαντές και τον τραυματισμό δεκάδων άλλων· το εξίσου ανησυχητικό: επαναφέρει επιτακτικά το ζήτημα της σχέσης αστυνομίας-ακροδεξιάς, όπως κατέδειξε το οπτικοακουστικό υλικό των ημερών και –εμμέσως, έστω- παραδέχτηκε ο ίδιος ο υπουργός Προστασίας του Πολίτη.

Στο σκηνικό αυτό, η διοίκηση Καμίνη δεν στάθηκε απλά κατώτερη των προσδοκιών: φρόντισε να διαψεύσει αυτοκαταστροφικά τις προσδοκίες με απρόσμενη συστηματικότητα και ταχύτητα. Από την επομένη κιόλας της εκλογής του, ο νέος δήμαρχος δήλωνε – ως προεκλογικός Κακλαμάνης- ότι χρειάζεται «στρατός στα σύνορα». Σήμερα, λίγους μήνες μετά, είναι πίσω ακόμα κι από εκείνο το σκίτσο στο «Βήμα», που τον παρουσίαζε

να βάφει πορτοκαλί τον ήλιο του ΠΑΣΟΚ: από την παντελή απουσία μέχρι τη θεσμική συμμετοχή στο κυνήγι κεφαλών «λαθρομεταναστών», ο νέος δήμαρχος ευθυγραμμίζεται πλήρως με τις πιο αυταρχικές όψεις της κυβερνητικής πολιτικής, «αδειάζοντας» ευχάριστα όσους του άσκησαν μέχρι σήμερα κριτική από τα (ακρο)δεξιά.

Υπάρχει άραγε ελπίδα σ' αυτό το σκηνικό; Η απάντηση είναι θετική. Την επιτρέπει, πρώτα απ' όλα, η αξιοπρεπής στάση των συγγενών του δολοφονημένου Μανόλη Καντάρη, που εγκαλούν τους αυτόκλητους νεοναζί για καπηλεία και βεβήλωση της μνήμης του νεκρού. Την επιτρέπει η εγρήγορη τοπικών πρωτοβουλιών κατοίκων και στεκιών, διανοουμένων και μέσωσιν εναλλακτικής ενημέρωσης, μεταναστευτικών ομάδων, αντιφασιστικών κινήσεων και ομάδων νέων επιστημόνων που προβληματίζονται και καταθέτουν προτάσεις για την πόλη: ένας αστηρισμός συλλογικοτήτων και ατόμων που δεν θεωρούν μοιραία την παράδοση των γειτονιών της Αθήνας στην εξαθλίωση και το φασισμό.

Το σημερινό αφιέρωμα του Εντός Εποχής είναι μια μικρή συμβολή σ' αυτή την προσπάθεια –με πλήρη επίγνωση των ορίων της παραγωγής γραπτού λόγου, σε ένα τοπίο που απαιτεί φυσική παρουσία και πολυεπίπεδη οργάνωση της συμβίωσης στις υποβαθμισμένες γειτονιές.

**Του
Δημοσθένη
Παπαδάτου-
Αναγνω-
στόπουλου**

Άρρητες αρρώστιες, ακατάλληλα φάρμακα

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Της
Ντίνας Βαΐου

Από την περασμένη Δευτέρα μπήκε στη ζωή μας το Σχέδιο Δράσης για το Κέντρο της Αθήνας¹, στον απόηχο των δραματικών γεγονότων της προηγούμενης εβδομάδας και του καταγισμού των μέτρων ενός ακόμη πιο σκληρού μνημονίου. Τα περιεχόμενα του Σχεδίου κυοφορούνται από καιρό. Μάλιστα θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς πως σταδιακά και συστηματικά, μέσα από τα έντυπα και ηλεκτρονικά ΜΜΕ, αλλά και από τα πιο επίσημα χείλη, έχει οικοδομηθεί ένας νομιμοποιητικός λόγος που εμπεδώνει την άποψη ότι το κέντρο της Αθήνας είναι γκέτο μεταναστών και άντρο

Μερικά παραδείγματα είναι χρήσιμα εδώ. Οι γενικές αναφορές στη «νομοθεσία περί ναρκωτικών» και στην «παρουσία μικροδιακινητών-χρηστών» (σελ. 4) διαγράφει τα όρια ενδιαφέροντος του Σχεδίου: δεν το αφορούν οι έμποροι και οι μαφίες, αλλά η παρουσία των χρηστών που «βρωμίζουν» το κέντρο και αποτελούν απεχθές θέαμα για τους κατοίκους -ποιους άραγε; Αντίστοιχα, επίκληση γίνεται στη «νομοθεσία περί ηθών, λαθρεμπορίας, πνευματικής ιδιοκτησίας» προκειμένου να δικαιολογηθεί η προτεινόμενη εβδομαδιαία «επιχείρηση για τα εκδιδόμενα πρόσωπα» (σελ. 4). Ούτε και εδώ ενδιαφέρουν οι διακινητές, οι μαστροποί ή οι πελάτες των (καταναγκαστικά) εκδιδόμενων προσώπων.

Ομοιογενοποίηση θυτών και θυμάτων

Ο έλεγχος της εγκληματικότητας είναι επιτακτική ανάγκη στο κέντρο της πόλης κι όχι μόνο. Όμως, τόσο το εμπόριο ναρκωτικών όσο και η πορνεία αποτελούν, διεθνώς και στην πόλη μας, οικονομικές δραστηριότητες που αποδίδουν τεράστια κέρδη σε όσους τις συντονίζουν. Σε καμία περίπτωση δεν ανθούν χωρίς επιχειρηματίες και μαφίες, χωρίς πελάτες, χωρίς την ανοχή και (όχι σπάνια) την εμπλοκή των αρχών ελέγχου/καταστολής. Έτσι, η επιδιωκόμενη κάθαρση του κέντρου μέσα από τη βίαιη κατάδιωξη και δίωξη θυμάτων που μάλλον αρωγή χρειάζονται οδηγεί απλά σε μετατοπίσεις –το «φάρμακο» δεν διασφαλίζει θεραπεία του προβλήματος. Όπως δε και οι γνωστές μας δυνάμεις καταστολής δεν αποτελούν εγγύηση για τον έλεγχο της εγκληματικότητας και όχι των θυμάτων της.

Οι περιπολίες, η «ενέργεια ελέγχων και προσαγωγών αλλοδαπών», η «πραγματοποίηση αυτοψιών-ελέγχων και απολυμάνσεων» σε κτίρια όπου διαμένουν αλλοδαποί (σελ. 6), μαζί με διάφορα άλλα μέτρα (συλλήψεις, εθελούσια επιστροφή κ.λπ.), όχι μόνο κατασκευάζουν τους μετανάστες ως μιαιούρες και επικίνδυνους, αλλά και ομογενοποιούν ένα σύνθετο μωσαϊκό σχεδίων μετανάστευσης και παραμονής στην Ελλάδα που κάνουν αδύνατη τη διατύπωση πολιτικών πέρα από την άμεση καταστολή, την οποία δυστυχώς προσυπογράφει και επαυξάνει και ο Δήμαρχος Αθηναίων, επιδεικνύοντας κραυγαλέα αδιαφορία για τους κατοίκους, την πόλη και τις ιστορίες ανάπτυξής της.

Κάτω από τον ομοιογενοποιητικό όρο «αλλοδαποί» (πολιτικά ορθότερο του «λαθρομετανάστες») αποκρύπτονται οι πολύ διαφορετικές ιστορίες αυτών που θέλουν να φύγουν και είναι εγκλωβισμένοι από το Δουβλίνο II, αυτών που κινούν δίκτυα εγκληματικών κυκλωμάτων και εκείνων που είναι θύματά τους, αυτών που έχασαν τα ακριβοπληρωμένα «νομιμοποιητικά έγγραφα» λόγω ανεργίας, εκείνων που ζουν στην Αθήνα εδώ και 20 χρόνια και είναι ενταγμένοι στην καθημερινότητά της με ή χωρίς «χαρτιά», των νέων που δεν έχουν γνωρίσει άλλη πατρίδα και άλλο σχολείο κι όμως η πόλη δεν τους αναγνωρίζει ως πολίτες της.

Επλεκτική αναθέρμανση αγοράς ακινήτων

Οι επιχειρήσεις-σκούπα, οι καθημερινοί έλεγχοι, οι απελάσεις -όλα όσα μας υπόσχεται

σε υψηλότερους τόνους και ο Δήμαρχος- δεν λύνουν κανένα πρόβλημα αυτών των διαφορετικών ομάδων μεταναστών. Αποτελούν, όμως, ανταπόκριση (και άμεσο «φάρμακο») στην αυξανόμενη αγωνία τρομοκρατημένων και σοκαρισμένων Αθηναίων, στην οποία απαντάει δυναμικά και άμεσα η Χρυσή Αυγή. Με μια αντιστροφή της λογικής, ενοχοποιούνται οι μη ντόπιοι για την εγκατάλειψη των γειτονιών από το κράτος και τις δημοτικές αρχές, για την κατάρρευση του κτιριακού αποθέματος, για την κατάργηση των κοινωνικών υποδομών την ώρα που είναι πιο αναγκαίες από ποτέ. Το «φάρμακο» αναπαράγει τις αρρώστιες για την αντιμετώπιση των οποίων χορηγείται.

Τέλος, οι φοροαπαλλαγές, οι μειώσεις φόρων και άλλα κίνητρα σε συγκεκριμένες περιοχές του κέντρου κρύβουν, πίσω από την «αντικειμενικότητα των αριθμών» και τη σοβαροφάνεια των ποσοστών, συγκεκριμένες μορφές επλεκτικής αναθέρμανσης της αγοράς ακινήτων. Είναι εύλογο να υποθέσει κανείς πως, στις περιοχές όπου θα ισχύσουν τα μέτρα, όσοι έχουν προλάβει να αγοράσουν φτηνά θα δουν άνοδο της αγοραίας τιμής των ακινήτων τους και μάλλον και της ζήτησης. Ένα τέτοιο «φάρμακο» μπορεί να ενεργοποιήσει επενδύσεις σε ακίνητα και να διώξει πολλούς από τους τωρινούς ανεπιθύμητους κατοίκους.

Γιατί βέβαια το κέντρο σήμερα έχει κατοίκους: εύπορους αστούς, μικροεπαγγελματίες και εμπόρους, εργάτριες και υπαλλήλους, αλλά και μετανάστες, μετανάστριες, φτωχούς, εμπλεγμένες σε κυκλώματα πορνείας και τράφικινγκ, άστεγους, τοξικοεξαρτημένους, δικαιούχους συσσιτίου -γενικά ακατάλληλους για τη «διαχρονική αλλά και σύγχρονη ταυτότητα της Αθήνας», όπως υπονοεί το Σχέδιο Δράσης- την «ταυτότητα που θέλουμε (ποιοι άραγε;) για την πόλη» (σελ. 23).

Η άορατη καθημερινότητα

Τον Σεπτέμβριο, μας υπόσχεται το Σχέδιο Δράσης, θα παρουσιαστούν μετρήσιμα αποτελέσματα -για τα μη μετρήσιμα δεν γίνεται λόγος. Θα μάθουμε πόσοι και πόσες απελάθηκαν (ή επαναπατρίστηκαν οικειοθελώς), πόσες προσαγωγές την ημέρα έκανε η αστυνομία, ίσως και πόσοι αγόρασαν ακίνητα παίρνοντας κίνητρα και απαλλαγές, πόσες πλατείες αναπλάστηκαν. Δεν θα πληροφορηθούμε, όμως, πώς βιώνεται η εμπειρία της ελλείψης στέγης και δομών κοινωνικής υποστήριξης, η προσφυγή στα συσσίτια, η απουσία μικρών και εφικτών βελτιώσεων του υλικού περιβάλλοντος στις φτωχές γειτονιές, η βία και η αυθαιρεσία των δυνάμεων καταστολής, η καταπάτηση στοιχειωδών δικαιωμάτων, η έκπτωση από τη νομιμότητα -όλα όσα συνθέτουν τις άορατες και ευάλωτες καθημερινότητες στην Αθήνα των αλλεπάλληλων μνημονίων.

* Η Ντίνα Βαΐου είναι καθηγήτρια στον Τομέα Πολεοδομίας και Χωροταξίας του Ε-ΜΠ

Σημειώσεις
1. <http://government.gov.gr>. Επί μέρους αναφορές σε σελίδες του κειμένου αυτού.
2. Η επίκληση ιατρικών μεταφορών είναι ιστορικά συνδεδεμένη με τις παρεμβάσεις στην πόλη από την εποχή όπου κοινωνικοί αναμορφωτές δραστηριοποιήθηκαν για την «εξυγίανση» των slums.

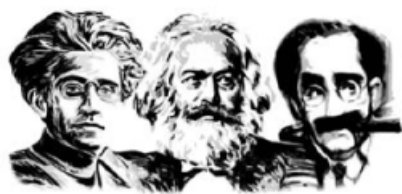
Στο καταφύγιο αστέγων της Κλίμακας.

παραβατικότητας και εγκληματικών πρακτικών, οπότε το Σχέδιο μοιάζει αυτονόητο, ευπρόσδεκτο, σχεδόν φυσικό.

Το Σχέδιο Δράσης δεν μπορεί βέβαια να θεωρηθεί «Σχέδιο», δεδομένου ότι αποτελεί παράθεση προτάσεων χωρίς καμιά, τουλάχιστον ρητά διατυπωμένη, ιεράρχηση στόχων και προτεραιοτήτων, ούτε αναφορά σε τρόπους υλοποίησης, πέρα από την ταξινόμηση ανά αρμόδιο υπουργείο. Έτσι, συνωθούνται στην ίδια λίστα καθημερινές περιπολίες ομάδων αστυνομικών, επαφές με διπλωματικές αποστολές χωρών προέλευσης μεταναστών, αναπλάσεις πλατειών, εβδομαδιαίες επιχειρήσεις-σκούπα με διάφορους αποδέκτες, ζωγραφική τυφλών τοίχων, δίωξη εργοδοτών που απασχολούν «παράνομα διαμένοντες αλλοδαπούς», ενεργειακή αναβάθμιση σχολικών κτιρίων, δίκτυο ποδηλατοδρόμων και πολλά άλλα.

Ποιο πρόβλημα και ποιων;

Τρία μεγάλα θέματα ξεχωρίζουν, καθώς, κατά το Σχέδιο Δράσης, συνθέτουν την παθολογία του κέντρου της Αθήνας, και γι' αυτά προτείνονται τα σχετικά «φάρμακα»²: αστυνόμευση και καταστολή (ως φάρμακο) για την ανασφάλεια, επιχειρήσεις-σκούπα και απελάσεις για την «υπερσυγκέντρωση αλλοδαπών», επλεκτική αναθέρμανση της αγοράς ακινήτων για την «επιστροφή κατοίκων». Χωρίς αμφιβολία, η ασφάλεια στην καθημερινή ζωή, η συμβίωση ντόπιων και μεταναστών και το ζήτημα της κατοικίας στο κέντρο αποτελούν πραγματικά ζητήματα και απαιτούν στοχευμένες πολιτικές. Όμως δεν υπάρχει πρόβλημα χωρίς υποκείμενο (τίνος πρόβλημα αποτελεί;) και δεν μπορούν να διαμορφωθούν λύσεις (να βρεθούν δηλαδή «φάρμακα») χωρίς τα προβλήματα να κατονομαστούν και να οριοθετηθούν. Οι γενικές και τα σαρωτικά μέτρα αποκρύπτουν επιμελώς καίριες διαφοροποιήσεις και ευνοούν όσους βρίσκονται σε θέση ισχύος.

Ο ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Γκετοποίηση ή «γκετολογία»;

δραση της υπόλοιπης κοινωνίας έναντι του γκέτο ή των ευαίσθητων συνοικιών (και των κατοίκων τους) γίνεται μια κάποια κανονικότητα. Αλλιώς, «προκειμένου να παράξει κανείς μια κανονικότητα, είναι απολύτως αναγκαίο να αναστείλει την εφαρμογή της, να παράξει μια εξαίρεση» (Άγκαμπεν, 2005).

Έτσι, ο μέχρι τώρα ρόλος (ή ο μη ρόλος) του κράτους ή του δήμου μπαίνει στο περιθώριο, δεν εξετάζεται, και επανα-ανακαλύπτεται ως αναγκαιότητα για την «κανονικοποίηση» του γκέτο ή των «ευαίσθητων συνοικιών». Δεν εξετάζεται δηλαδή η ως τώρα λειτουργία των κοινωνικών υποδομών, φορέων και νομοθετικών διατάξεων, αλλά ούτε και των αποφάσεων ή οικονομικών πολιτικών που οδηγούν πιθανά σε μεγαλύτερες πολώσεις ή αποκλεισμούς. Αντίθετα, σε τέτοιες καταστάσεις κρίσης, ο ρόλος και ο λόγος του κράτους (ή του δήμου) υιοθετεί «έκτακτα, αλλά αναγκαία» μέτρα. Μέτρα που συνήθως συνδέονται με ποινικοποίηση (ατόμων ή ομάδων), εκτοπισμό (ή εξευγενισμό) και σκληρότερες πολιτικές ελέγχου (πχ για τη μετανάστευση). Μέτρα που επίσης συνδέονται και με δραστικές παρεμβάσεις εκκαθάρισης και εν συνεχεία μεγάλων επενδύσεων (ο γνωστός – άγνωστος ρόλος του real estate). Και φυσικά ούτε λόγος (ή ελάχιστος) για κοινωνικές υποδομές ή πολιτικές...

Των
Μαρίας
Καλαντζοπούλου,
Πέννυς
Κουτρολίκου,
Κατερίνας
Πολυχρονιάδη*

Ενώ το 2009 ο Δήμος της Νέας Υόρκης απαγόρευε συμβολικά την αρνητική χρήση του όρου γκέτο (έστω και για τους δικούς του όχι τόσο ξεκάθαρους λόγους), η Αθήνα το εισήγαγε και το υιοθετούσε χωρίς να συλλογίζεται τις πιθανές συνέπειες... 'Η μήπως όχι; Το πέρασμα από την υποβάθμιση στο «γκέτο» και στην «κατάσταση εκτάκτου ανάγκης» στον κυρίαρχο δημόσιο λόγο για το κέντρο της Αθήνας, πέρα από πιθανούς μιμητισμούς δραματοποιημένων εκφράσεων από τα ΜΜΕ, εμπεριέχει συμβολισμούς (και συνειρμούς) και δημιουργεί νέα νοήματα και ερμηνείες καταστάσεων.

Γιατί όμως γκετοποίηση και γιατί τώρα; Και τί σημαίνει;

Γιατί όχι (πολλαπλή) υποβάθμιση, κοινωνικός αποκλεισμός, ή ακόμα – ακόμα, απλά, φτώχεια (που παραμένει διεθνώς όρος – ταμπού); Άλλωστε τα πολλαπλά ζητήματα που καλείται να αντιμετωπίσει το «κέντρο της Αθήνας» δεν προκύπτουν από παρθενογένεση ούτε είναι κάτι που δεν έχει συζητηθεί και σε άλλες πόλεις...

Γιατί λοιπόν γκέτο;

Η κατασκευή της εικόνας

Σίγουρα οι γειτονιές του κέντρου της Αθήνας απέχουν πολύ από το εβραϊκό γκέτο της Βενετίας ή από το γκέτο της Βαρσοβίας. Οπότε, ο πιο άμεσος νοητικός συσχετισμός των Αθηναϊκών γκέτο είναι με τα γκέτο των ΗΠΑ... Με τα «μαύρα γκέτο» του Σικάγο, Ντιτρόιτ, Ουάσινγκτον ή ακόμη και του Χολιγουντιανού Λος Άντζελες. Και αυτός ο νοητικός συσχετισμός παραπέμπει σε εικόνες (ή κατασκευές) καθημερινότητας γειτονιών που χαρακτηρίζονται από «ακραία φτώχεια» και εγκατάλειψη, που συνοδεύονται από διαλυμένες οικογένειες, ανεργία, συμμορίες, εγκληματικότητα και καθημερινό φόβο («εκεί που ακόμη και η αστυνομία δύσκολα πηγαίνει»). Και φυσικά, αυτός ο νοητικός συσχετισμός εμπεριέχει «ηθικούς πανικούς» σχετικά με τους ανθρώπους του γκέτο, στους οποίους προβάλλονται οι φόβοι, τα προβλήματα (και ενίοτε και οι «εξωτικές» επιθυμίες) της υπόλοιπης κοινωνίας – συνδέοντάς τους με ανηθικότητα, παραβατικότητα και μια εσωτερική – φερόμενη ως ενδημική – παθολογία. Φέρεται ως ο «πολιτισμός της φτώχειας» που τους διακρίνει να αναπαράγει τα

προβληματικά τους κοινωνικά μοντέλα και να ευθύνονται τελικά οι ίδιοι για την κατάσταση στην οποία αυτοί και οι γειτονιές τους βρίσκονται.

Φυσικά, ούτε λόγος για τον (μη) ρόλο του κράτους ή για το ρόλο του χρηματιστηρίου και τις πρακτικές redlining που «υποβλήθησαν» τη χωρική συγκέντρωση συγκεκριμένων ομάδων...

Η κατασκευή της εικόνας του γκέτο εμπεριέχει τον στιγματισμό ομάδων και περιοχών αλλά και προβολές της ετερότητας ή/και των προβλημάτων και φόβων της κοινωνίας, μεταθέτοντας έτσι τις αιτίες των προβλημάτων σε συγκεκριμένες ομάδες και όχι σε πολιτικές αποφάσεις ή δομικά προβλήματα. Στο δια ταύτα, η «κρίσιμότητα» της ύπαρξής του (και των ευαίσθητων ή κρίσιμων γειτονιών) διευκολύνει τις οποιοσδήποτε παρεμβάσεις ή εκκαθαρίσεις...

Αναπαραγωγή της ανασφάλειας

Από μια άλλη οπτική, και στο πλαίσιο της ευρύτερης συζήτησης περί γκέτο, επισημαίνεται ότι αυτή καθαυτή η κατασκευή του, πέρα από το στιγματισμό και την εσωτερική παθολογία που αποδίδει στους κατοίκους του, έχει πιθανές (:) πολιτικές, χωρικές αλλά και οικονομικές επιπτώσεις. Οι συνεχείς αναφορές του κυρίαρχου λόγου σε περιοχές «γκέτο», συνειρμικά αλλά και ουσιαστικά παράγουν και καλλιεργούν ακόμη περισσότερο την ανασφάλεια και τον φόβο (είτε προϋπήρχε είτε όχι) τόσο στους κατοίκους όσο και στους πιθανούς επισκέπτες. Παράλληλα, η «γκετολογία» εντείνει την αποφυγή της περιοχής για τους μη κατοίκους άρα και την σχετική της απομόνωση ή εσωστρέφεια, (ίσως και την τάση εξόδου από την περιοχή όσων μπορούν) ενώ τείνει επίσης να την εγκαταλείπει, μαζί με αρκετούς από τους κατοίκους της, έρμαιο στα πιο ακραία στοιχεία, ενισχύοντας τις εσωτερικές αλλά και γενικότερες πολώσεις.

Συμβολικά (αλλά και πολιτικά), θέτει τα όρια ανάμεσα στην «κανονικότητα» της πόλης (και των κατοίκων της) και στο Άλλο το οποίο απειλεί αυτήν την κανονικότητα. Το Άλλο προσδιορίζεται κατ' εξοχήν από τις αρνητικές του όψεις, έτσι ώστε γίνεται το ίδιο ο φορέας των προβλημάτων και των λαθών (αντί για τον ημεδαπό, τον εκμεταλλευτή, τον φασίστα κ.ο.κ.). Και ο λόγος και η αντι-

Αντί επιλόγου

Με αυτή την έννοια, η εστίαση του κυρίαρχου δημόσιου λόγου στη «γκετοποίηση» του κέντρου της Αθήνας έχει ως συνέπεια τη δυνατότητα αποφυγής μιας ουσιαστικής συζήτησης για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό – συζήτησης ιδιαίτερα κρίσιμης σε συνθήκες οικονομικής κρίσης (και όχι μόνο) – κι αυτό στο πλαίσιο αύξησης τόσο της φτώχειας όσο και του πλούτου, με επακόλουθο τη διεύρυνση του χάσματος των ανισοτήτων. Βέβαια, μια ουσιαστική συζήτηση για τη φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις επιπτώσεις τους, συνδέεται αναγκαία με κοινωνικές ή / και ανταποδοτικές και υποστηρικτικές πολιτικές (βραχυπρόθεσμες, αλλά και μακροπρόθεσμες), καθώς και με τρόπους αντιμετώπισης δομικών προβλημάτων. Τέτοιες πολιτικές όμως έχουν μικρότερη εικονοπλαστική δυναμική, είναι λιγότερο «πωλήσιμες» και φέρουν την ευθύνη λήψης αποφάσεων (και συνεπώς και τυχόν λαθρομένων επιλογών). Αντίθετα, η «γκετοποίηση» ή η περιθωριοποίηση και οι προσεγγίσεις που – στην περίπτωση της Αθήνας – τη συνοδεύουν, μεταφέρουν τις αιτίες των προβλημάτων στους κατοίκους – και μάλιστα στους Άλλους κατοίκους – και δίνουν δυνατότητες άμεσων παρεμβάσεων εικόνας, επενδύσεων ή εκκαθαρίσεων.

* Το κείμενο αποτελεί τμήμα μιας μεγαλύτερης εισήγησης με την οποία συμμετείχαν οι υπογράφωντες στην εκδήλωση με θέμα «Ποια «κρίση» στο κέντρο της Αθήνας; Κριτικός λόγος και διεκδικήσεις για μια δίκαιη πόλη», που πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 16 Μαΐου από την ομάδα encounter Athens, μια ομάδα νέων ερευνητών και ερευνητριών που ασχολούνται με ζητήματα του χώρου του κέντρου της Αθήνας. Επιχειρώντας να διαμορφώσουν έναν «άλλο» λόγο για την πόλη, διεκδικούν και μια διαφορετική πόλη.

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Η Αριστερά έχει δική της αφετηρία και θέσεις

Της **Ελένης Πορτάλιου**

Τα μέτρα για το Ιστορικό Κέντρο που εξήγγειλε η κυβέρνηση, με συμφωνία της δημοτικής πλειοψηφίας του δήμου Αθηναίων, των παρατάξεων Κακλαμάνη, Αμυρά και αποδοχή της Ελληνικής Αυγής, έχουν ενεργοποιήσει τα πιο συντηρητικά κοινωνικά αντανακλαστικά, καθώς παράλληλα η τηλεόραση, οι εφημερίδες και τα ραδιόφωνα -με ελάχιστες εξαιρέσεις- εκπέμπουν και αναπαράγουν έναν ακραίο ρατσιστικό λόγο. Λέξεις όπως στρατόπεδα συγκέντρωσης, ξερονήσια, κατάσταση έκτακτης ανάγκης, μαζικές έφοδοι της αστυνομίας και απελάσεις, τείχη κ.λπ., που θα έπρεπε να στοιχειώνουν τις μνήμες μας, εκφέρονται χωρίς δισταγμό και συμπληρώνονται με άλλες, όπως άνθρωποι -κατσαρίδες και συνθήματα όπως Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών.

Οι μετανάστες, τα εξαρτημένα άτομα, οι άστεγοι, οι ζητιάνοι και οι νεόπτωχοι των συσσίτιων στιγματίζονται αδιακρίτως ως φορείς ανομίας, κρίνονται ανεπιθύμητοι και επιζητείται να εξαφανιστούν από προσώπου γης. Ενώ οι «λαθρο-μετανάστες» αποτε-

λούν την αιχμή του δόρατος, πρόκειται για ένα ρατσισμό σε βάρος των φτωχών και αποκληρών συνολικά, οι οποίοι διαρκώς πολλαπλασιάζονται.

Από ποια βάση παρεμβαίνει η αριστερά;

Αν η αριστερά προσεγγίσει τη σημερινή κρίση στα επιφανόμενα και θεωρήσει ότι το Ιστορικό Κέντρο και ορισμένες παρακείμενες περιοχές του 6^{ου} Διαμερίσματος είναι ένα εντοπισμένο ζήτημα, ενώ είναι η πιο ανελέητη απόληξη του σημερινού μετα-νεοφιλελευθερισμού, θα οδηγηθεί πολύ κοντά στον κυρίαρχο πολιτικό λόγο και συνακόλουθα στις προτεινόμενες ως λύσεις από τις συστημικές δυνάμεις.

Ο ακρογωνιαίος λίθος της αριστεράς είναι η ενότητα και η αλληλεγγύη των καταπιεσμένων εντός και εκτός των εθνικών συνόρων και η συμμαχία όλων ανεξαιρέτα των λαϊκών τάξεων, οι οποίες δεν αποτελούν ενιαίο σώμα, απέναντι στην κυριαρχία του εθνικού και παγκόσμιου κεφαλαίου και ιδιαίτερα των πιο επιθετικών μερίδων του, που οδηγούν στην καταστροφή εκατομμύρια ανθρώπων και τον ίδιο τον πλανήτη. Μέχρι σήμερα αυτές οι λαϊκές τάξεις εμφανίζονται κατακερματισμένες και οι άνθρωποι αναζητούν ατομικές λύσεις.

Πρέπει, λοιπόν, πρώτα να ορίσουμε το πρόβλημα. Και το πρόβλημα ονομάζεται φτώχεια, ανεργία, περιθωριοποίηση, εξαθλίωση. Η αριστερά έχει μερίδιο ευθύνης για δύο λόγους: γιατί έχει ξεχάσει ότι οφείλει να συμβάλλει στη δημιουργία κοινωνικών δικτύων λαϊκής αυτοοργάνωσης εκ του σύνεγγυς, και γιατί δεν παρεμβαίνει ιδεολογικά και ενοποιητικά, αναδεικνύοντας την ενιαία βάση των προβλημάτων και τις κοινές απαντήσεις, αλλά αθροιστικά σε μια κοινωνία που διαρκώς διασπάται και οδηγείται σε αποσύνθεση.

Η προελαύνουσα επιθετική πολιτική του μετα-νεοφιλελευθερισμού δεν πλήττει όλες

τις κατηγορίες των από κάτω ενιαία αλλά άνιστα. Η αριστερά πρέπει να ζητά ψωμί, δουλειά, παιδεία και ελευθερία για όλους ανεξαιρέτα, αντιτεκόμενη στη στρατηγική του διαίρει και βασίλευε.

Μα θα μου πείτε, δεν υπάρχουν σοβαρά προβλήματα στο κέντρο και τις γύρω γειτονιές της Αθήνας; Βεβαίως υπάρχουν. Αλλά δεν είναι τα ίδια για όλους, τα συμφέροντα δεν είναι κοινά, οι λύσεις δεν είναι κοινές και η αριστερά οφείλει να έχει τις δικές τις θέσεις από την πλευρά των λαϊκών τάξεων και πριν απ' όλα αυτών που εκπέμπουν σήμα κινδύνου, δηλαδή των ανθρώπων χωρίς υπόσταση, των αφανών, των αγνοημένων.

Σε τι οφείλεται, λοιπόν, η εγκληματικότητα; Το σημερινό σύστημα έχει αναγάγει το χρήμα σε υπέρτατη αξία. Στις περιοχές για τις οποίες λαμβάνονται μέτρα, παράγεται και διακινείται μαύρο χρήμα από μαφίες και κυκλώματα ναρκωτικών, καταναγκαστικής πορνείας, εμπορίας ανθρώπων, λαθρεμπορίου και κερδοσκοπίας στα ακίνητα. Τα κυκλώματα αυτά, στα οποία εμπλέκονται, εξαναγκαστικά ή όχι, άνθρωποι που δεν έχουν πού την κεφαλήν κλίνει, απολαμβάνουν ασυλίας και οι αστυνομικές αρχές τα ανέχονται ή διαπλέκονται μαζί τους. Στρέφουν τα πυρά τους στα θύματα και όχι στους θύτες. Καταδιώκουν το χρήστη όχι τον έμπορο ναρκωτικών, τις γυναίκες που εξαναγκάζονται στην καταναγκαστική πορνεία όχι τους διακινητές, τον μικροπωλητή όχι τον λαθρέμπορο, τον εξαθλιωμένο μετανάστη όχι τον κερδοσκόπο που τον διακινεί και τον εμπορεύεται.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα στο δήμο της Αθήνας είναι η γενικευμένη φτώχεια και ανεργία ντόπιων και αλλοδαπών και η μη νομιμότητά τους, που μπορούν να τροφοδοτήσουν τις μαφίες και τα κυκλώματα, τη μικροπαραβατικότητα και τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών, όταν όλες οι κρατικές και δημοτικές δομές για τους φτωχούς και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες έχουν καταρρεύσει. Ευρύτερα, η πόλη επωάζει βία και γίνεται εχθρική προς τους κατοίκους της, γιατί τα σχολεία κλείνουν, οι δομές υγείας υποβαθμίζονται, ο δημόσιος χώρος απαξιώνεται.

Στο δήμο της Αθήνας και ιδιαίτερα στο 6^ο Διαμέρισμα δρα, επίσης, εγκληματικά, με την ανοχή ή/και εμπλοκή της αστυνομίας, η Χρυσή Αυγή, κράτος εν κράτει στις πλατείες Αττικής και Αγίου Παντελεήμονα, τα πρόσφατα θύματα της οποίας είναι αναρίθμητα, μεταξύ αυτών και μικρά παιδιά.

Τα πρόσφατα κυβερνητικά και δημοτικά μέτρα

Τα μέτρα που εξαγγέλλονται κινούνται σχεδόν αποκλειστικά στο επίπεδο της κατα-

στολής των θυμάτων της κρίσης και αποσκοπούν στον «εξευγενισμό» = εκκαθάριση ανομίας και αντικατάσταση των σημερινών κατοίκων από «υγιείς πολίτες». Οργανώνονται σε τρεις ενότητες,

1. Μαζικές συλλήψεις, απελάσεις μεταναστών χωρίς χαρτιά και προσφύγων που δεν θα τύχουν ασύλου, ενώ είναι γνωστό ότι τουλάχιστον 200.000 μετανάστες σ' όλη τη χώρα έχασαν την άδεια παραμονής επειδή η ανανέωσή της απαιτεί 200 ένσημα ετησίως και ότι οι πρόσφυγες εγκλωβίζονται από το Δουβλίνο II, το οποίο, ενώ δεν εφαρμόζεται ήδη σε αρκετές χώρες και η ΕΕ συζητεί την κατάργησή του, η ελληνική κυβέρνηση δεν επισπεύδει.

Όλοι οι συλληφθέντες θα οδηγηθούν στα αστυνομικά τμήματα, στις φυλακές και σε στρατόπεδα συγκέντρωσης εκτός Αττικής.

Γενικευμένη επιτήρηση και καταστολή αδιακρίτως, περιορισμός διαδηλώσεων και επαναοριοθέτηση ασύλου.

2. Εκδίωξη των φτωχών και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, με την απομάκρυνση των υπηρεσιών που τους αφορούν (απομάκρυνση ΟΚΑΝΑ, ενώ η παραβατικότητα των χρηστών είναι χαμηλότερη από τον μέσο όρο, κατάργηση ξενώνων αστέγων, αποκέντρωση, βλέπε κλείσιμο, των κεντρικών υπηρεσιών του Ιδρύματος Αλληλεγγύης, την ίδια στιγμή που δεν λειτουργεί ο Ξενώνας Κακοποιημένων Γυναίκων, απαγόρευση ενοικίασης σε όσους δεν έχουν χαρτιά, σφράγισμα εγκαταλελειμμένων σπιτιών που συχνά στεγάσαν άστεγους κ.λπ.)

3. Ορισμένες σημειακές παρεμβάσεις και φορολογικά κίνητρα, ώστε να τονωθούν οι δυνάμεις της αγοράς και να ενεργοποιηθούν παλιές και νέες επενδύσεις στην περιοχή. Αυτό γίνεται κατά προτεραιότητα στην περιοχή της Ομόνοιας (πλατεία Θεάτρου, αμαξοστάσιο ΗΛΠΑΠ, δύο πιλοτικές επεμβάσεις ενοποίησης οικοδομικών τετραγώνων, ενοικίαση ξενοδοχείων σε φοιτητές, ανάπλαση με εθελοντική δράση της πλατείας, αφού ήδη έχουν εκδιωχθεί οι σημερινοί χρήστες) και μέσω του σχεδίου του ΥΠΕΚΑ για τις περιοχές Γεράνι και Κεραμεικός - Μεταξουργείο, όπου και έχουν γίνει επενδύσεις σε ακίνητα από γνωστούς επιχειρηματίες, με στόχο «να συγκρατηθεί ο υγιής πληθυσμός» και να έρθουν νέα ευπορότερα στρώματα.

Είναι σίγουρο ότι αν οι εγκληματικές μαφίες του μαύρου χρήματος δεν εξαρθρωθούν, αλλά διωχθούν τα σημερινά θύματα, οι παράνομες δραστηριότητες θα μετακινηθούν από την περιοχή γύρω στην Ομόνοια, το πιθανότερο προς Αχαρνών, Πατησίων, Εξάρχεια και Κυψέλη και τα κυκλώματα θα εμπλέξουν νέους ανθρώπους της ανάγκης.

Έξι βασικές θέσεις

- Κατάργηση του Δουβλίνο II, άσυλο στους πρόσφυγες, κατάργηση των απαιτούμενων 200 ενσήμων για την άδεια παραμονής, καμιά απέλαση μεταναστών ή προσφύγων παρά την θέλησή τους και πρώτα από όλα σε χώρες που η ζωή τους κινδυνεύει για πολιτικούς λόγους ή σε χώρες - εμπόλεμες ζώνες.
- Όχι σε στρατόπεδα, τείχη και Frontex.
- Ελευθερία κίνησης, νομιμοποίηση.
- Κεντρικές και αποκεντρωμένες δομές για την αντιμετώπιση της φτώχειας και τη στήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, ντόπιων και αλλοδαπών.
- Έργα αναβάθμισης των λαϊκών συνοικιών: πλατείες, πράσινο, καθαριότητα, φωτισμός, σχολεία, ιατρεία, βρεφονηπιακοί σταθμοί κλπ.
- Χρηματοδότηση όλων των παραπάνω από τους κεντρικούς πόρους, κοινοτικά προγράμματα και από τους οφειλόμενους πόρους από το κεντρικό κράτος στο Δήμο, εθιμικά ή μέσω διαφόρων περικοπών λόγω μνημονίου.